

“Təsdiq edilmişdir”

Azərbaycan Respublikası

Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinin

“ ____ ” _____ 2014-cü il tarixli qərarı ilə

Protokol № _____

D/reyestr № _____

Sədr

_____ **Elman Rüstəmov**

**Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının
Bank Sertifikat Xidmətləri Mərkəzinin
Sertifikat Siyasəti**

Mündəricat

1	<i>Ümumi müddəalar</i>	4
2	<i>Anlayışlar</i>	4
2.1	“BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin eyniləşdirilməsi	7
2.2	Tərəflər	7
2.3	Sertifikatların istifadəsi	8
3	<i>Yayımlanma və saxlama məsuliyyəti</i>	9
3.1	Sahə xidmətləri və sertifikatın yoxlanılması xidmətləri	9
3.2	İnformasiyanın yayımlanması	11
3.3	Yayımlanma vaxtı və mütəmadiliyi	12
4	<i>İmza sahibinin eyniləşdirilməsi və kimliyinin təsdiqlənməsi</i>	13
4.1	İlkin eynilik yoxlaması	13
4.2	Yeni imza sorğusu zamanı eyniləşdirmə və kimliyin təsdiqi.....	14
4.3	Ləğv etmə sorğusu zamanı eyniləşdirmə və kimliyin təsdiqi	14
4.4	Sertifikatın statusunun dəyişdirilməsi barədə sorğu.....	14
5	<i>Sertifikatlarla bağlı fəaliyyət tələbləri</i>	17
5.1	Sertifikat ərizəsi	17
5.2	Sertifikat ərizəsinin emalı	17
5.3	Sertifikatın verilməsi	18
5.4	İmza cütü və sertifikatdan istifadə.....	19
5.5	Sertifikatın yenilənməsi	20
5.6	Sertifikatın dəyişdirilməsi	20
5.7	Sertifikatın qüvvəsinin dayandırılması və ləğvi.....	21
5.8	Sertifikat statusu xidmətləri.....	27
5.9	Sertifikatın etibarlılığının yoxlanması	28
5.10	Sertifikata xidmətin başa çatması	28
5.11	İmzanı saxlamaq üçün başqasına verilməsi.....	29
6	<i>Texniki təhlükəsizlik nəzarəti</i>	29
6.1	İmza cütünün yaradılması və ilkin quraşdırılması	29
6.2	Yaradılmış imzanın mühafizəsi	30
6.3	İmza cütünün idarə olunmasının digər məqamları	33
6.4	Aktivləşdirmə məlumatı	34
6.5	Vaxt göstəricisi	35
7	<i>BSXM-in Sertifikat Siyasətinə əməl etmə</i>	35
7.1	BSXM-in Sertifikat Siyasətinin idarə edilməsi	35
7.2	BSXM-in Sertifikat Siyasətinə əməl etmə	36
8	<i>Digər işlər və hüquqi məsələlər</i>	37
8.1	Fəaliyyətlə bağlı məlumatların konfidensiallığı.....	37
8.2	Fərdi məlumatların konfidensiallığı	39
8.3	Müəlliflik hüquqları.....	40
8.4	Təmsilçilik və zəmanətlər.....	40

8.5	Məsuliyyət və məsuliyyətdən azad olma.....	41
8.6	Təzminat	41
8.7	Qüvvədə olma və qüvvədən düşmə	42
8.8	Dəyişikliklər	42
8.9	Qaydaların iyerarxiyası	43
8.10	Qanunvericilik	43

1 Ümumi müddəalar

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti” Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının Elektron imza üzrə Sertifikatlaşdırma Mərkəzi tərəfindən Mərkəzə qoşulmuş istifadəçilərə (Mərkəzi Bankın xidmət göstərdiyi dövlət və kredit təşkilatlarına, habelə kredit təşkilatlarının müştəriləri olan fiziki və hüquqi şəxslərə) sertifikatların buraxılmasını və xidmət olunmasını təsvir edən ümumi prosedurları müəyyən edir.

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti” “Elektron imza və elektron sənəd haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, habelə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarları ilə təsdiq edilmiş “Elektron imzanın yoxlanılması Qaydası”, “Dövlət hakimiyyəti və yerli özünüidarəetmə orqanları tərəfindən elektron imzadan istifadə Qaydası”, “Elektron imza üçün sertifikat verən və imzaların istifadəsi üzrə xidmətlər göstərən Mərkəzin (Sertifikat Xidmətləri Mərkəzinin) qeydiyyatı və akkreditə edilməsi Qaydaları”, “Sertifikat xidmətlərinin göstərilməsi, sertifikatın verilməsi və reyestrin aparılması Qaydaları” və “Elektron sənədlərin mübadiləsi Qaydası” əsasında hazırlanmışdır.

2 Anlayışlar

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”ndə istifadə olunmuş söz və ifadələr aşağıdakı mənaları ifadə edir:

- **Akkreditə edilmiş Sertifikatlaşma Mərkəzi** - təkmil sertifikat vermək hüququ Azərbaycan Respublikasının Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi tərəfindən şəhadətnamə ilə təsdiqlənmiş Sertifikatlaşma Mərkəzi;
- **Baza CRL** - CRL-in yaradılmasında əsas kimi istifadə olunan CRL;
- **CRL paylanma nöqtəsi** - CRL-lər üçün sahə girişi və ya digər paylanma mənbəyi; CRL paylanma nöqtəsi ilə paylanmış CRL SM tərəfindən verilən tam

sertifikatlar çoxluğunun yalnız bir alt çoxluğuna dair ləğvetmə qeydlərini və ya bir neçə SM tərəfindən verilən ləğvetmə qeydlərini təşkil edə bilər;

- **Delta CRL** - istinad olunan baza CRL-in verilməsindən sonra ləğvetmə statusları dəyişən sertifikatlar üçün qeydlər əks olunan natamam ləğvetmə siyahısı;
- **Elektron imza** - digər verilənlərə əlavə edilən və ya onlarla məntiqi əlaqəli olan, imza sahibini eyniləşdirməyə imkan verən verilənlər;
- **Elektron imza vasitələri (bundan sonra - imza vasitələri)** - elektron imza yaradılması və yoxlanılması, eləcə də imza yaratma və yoxlama məlumatları yaratmaq üçün istifadə edilən proqram və texniki vasitələr;
- **Elektron imza yaratma məlumatları (bundan sonra - gizli açar)** - elektron imza yaratmaq üçün istifadə edilən və ancaq imza sahibinə bəlli olan kod və ya kriptografik açardan ibarət təkrarolunmaz verilənlər;
- **Elektron imzanı yoxlama məlumatları** - elektron imzanın həqiqiliyini yoxlamaq üçün istifadə edilən kod və ya kriptografik açardan ibarət olan və elektron imza yaratma məlumatlarına uyğun təkrarolunmaz verilənlər;
- **Elektron imzanın həqiqiliyi** - elektron imzanı yoxlama məlumatları vasitəsilə yoxlanılan elektron imzanın sahibinə məxsus olmasının, imzanın əlaqəli olduğu məlumat bildirişinin bütövlüyünün, dəyişdirilmədiyinin və təhrif edilmədiyinin təsdiqi;
- **Elektron sənəd** - informasiya sistemində istifadə üçün elektron formada təqdim edilən və elektron imza ilə təsdiq olunmuş sənəd;
- **Eyniləşdirmə** - imza sahibini dəqiq eyniləşdirmək;
- **Gücləndirilmiş elektron imza** - imza sahibinin nəzarəti altında olan elektron imza vasitələri ilə yaradılan və yalnız imza sahibinə məxsus olmaqla onu eyniləşdirən, əlaqəli olduğu məlumat bildirişinin bütövlüyünü, dəyişməzliyini,

təhrif olunmadığını və saxtalaşdırılmadığını müəyyən etməyə imkan verən elektron imza;

- **Heş funksiya** - qiymətləri böyük (mümkün qədər böyük) sahədən daha kiçik sahəyə çevirən riyazi funksiya;
- **Məlumat bildirişi** - məlumatın verilənlər daşıyıcısında yazılmış forması;
- **BSXM-in Sertifikatın tətbiqi Qaydaları** - sertifikatın ümumi təhlükəsizlik tələbləri olan konkret cəmiyyətə və/və ya sinfə tətbiq edilməsinin mümkünlüyünü göstərən müəyyən edilmiş qaydalar toplusu. Məsələn, verilmiş qiymət həddi daxilində əmtəə ticarəti üçün elektron məlumat mübadilə əqdinin təsdiqlənməsinə sertifikat növünün tətbiq olunmasını əks edən ayrıca qaydalar;
- **Sertifikat yolu** - sahənin məlumat ağacında başlanğıc obyektin yoxlanılmış imzası ilə sonuncu obyektin yoxlanılmış imzasını əldə etmək üçün istifadə olunan obyektlərin yoxlanılmış imza sertifikatlarının nizamlanmış ardıcılığı;
- **Sertifikatın etibarlılığının yoxlanması** - sertifikat yolunun qurulması və hazırlanması daxil olmaqla sertifikatın və həmin sertifikat yolunda olan bütün sertifikatların hazırkı vaxtda etibarlı olmasının (yəni vaxtı bitməyib və ya ləğv edilməyib) təsdiq edilməsi prosesi;
- **BSXM-in Sertifikat Siyasəti** - SM-in sertifikatları verərkən istifadə etdiyi qaydalar;
- **SM-in sertifikatı** - bir SM tərəfindən digər SM-ə verilən sertifikat;
- **Vaxt göstəricisi** - müəyyən vaxt anında məlumat bildirişinin ona təqdim edilməsi barədə akkreditə edilmiş mərkəzin elektron qeydi;

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”ndə istifadə olunmuş qısaltmalar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

- **CRL** - Ləğv edilmiş sertifikatların reyestri;
- **BSXM** - Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının Bank Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi;

2.1 “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin eyniləşdirilməsi

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti” BSXM-in sertifikatlarının verilməsi, idarə edilməsi, qüvvəsinin dayandırılması və ləğv edilməsi ilə bağlı prosesləri əks etdirir.

BSXM bu uyğunluğunu göstərmək üçün OİD-i (1.3.6.1.4.1.32843.1.15) imza sahibləri ilə bağlanmış müqavilələrə də daxil etməlidir.

OİD-dəki ədədlərin mənası:

ISO	1
Eyniləşdirilmiş təşkilat	3
DoD	6
İnternet	1
Müəssisə	4
IANA-da qeydiyyatdan keçmiş müəssisə	1
IANA nömrəsi	32843
Departament (BSXM)	1
Versiya	15

2.2 Tərəflər

Tərəflər olaraq bu sənəddə hüquq və öhdəlikləri təsvir olunan BSXM-in QM-ləri, sertifikat xidmətlərinin istehlakçıları və istifadəçiləri hesab edilir.

2.2.1 BSXM-in strukturu

BSXM-in tərkibinə SM və QM-lər daxildir. BSXM sertifikatın verilməsini bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nə uyğun olaraq “BSXM-in Sertifikatın tətbiqi Qaydaları”na müvafiq şəkildə həyata keçirir.

2.2.1.1 Sertifikat verən qurum

Sertifikat verən qurum sertifikat xidmətlərinin göstərilməsi ilə bağlı olaraq Sertifikatların hazırlanması və verilməsinə məsuldur.

2.2.1.2 İmza sahibi

İmza sahibi BSXM-ə müraciət etmiş, eyniləşdirilmiş və kimliyi təsdiqlənmiş, sertifikat almış şəxsdir.

2.2.1.3 Üçüncü tərəf

Üçüncü tərəf BSXM tərəfindən verilmiş sertifikata müvafiq yaradılmış imza ilə imzalanmış sənədi almış və aidiyyəti sertifikatı yoxlamış şəxsdir.

2.3 Sertifikatların istifadəsi

2.3.1 Düzgün istifadə halları

BSXM-in sertifikatları təyinatına və istifadə sahələrinə müvafiq olaraq tətbiq edilməlidir. BSXM-in təkmil sertifikatları əl imzası tələb olunan hallarda gücləndirilmiş elektron imza yaratmaq məqsədilə istifadə edilir. Bank sistemində sənəd və formaları, elektron məktubları, internet vasitəsilə həyata keçirilən əməliyyatları imzalamaq, şəbəkə mühitində eyniləşdirmə vasitələri ilə şəxsin kimliyini təsdiq etmək sertifikatların düzgün istifadə halları sayılır.

2.3.1.1 Qadağan olunmuş istifadə halları

BSXM-in təkmil sertifikatlarının Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təkmil sertifikatlardan və onlara əsaslanan gücləndirilmiş elektron imzalardan istifadənin məhdudlaşdırıldığı hallarda tətbiqi qadağandır.

2.3.2 “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin işlənməsinə məsul mərkəz

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin müəyyənləşdirilməsi, əlavə və dəyişikliklərin edilməsi üzrə bütün hüquq və öhdəliklər BSXM-ə aiddir.

2.3.3 Əlaqə məlumatları

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin müddəalarına dair məsələlər üzrə BSXM-in qeydiyyat və xidmətə görə cavabdeh olan səlahiyyətli nümayəndələrinə müraciət etmək olar:

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

Poçt ünvanı: AZ1014, Bakı şəhəri, R.Bəhbudov küçəsi, 32

Elektronpoçt ünvanı: e-sign@cbar.az

Telefon: (+994 12) 493-11-22 (253, 281, 413)

Faks: (+994 12) 493-83-41

Əlaqələndirici struktur bölmə: İnformasiya texnologiyaları departamenti

3 Yayınlanma və saxlama məsuliyyəti

3.1 Sahə xidmətləri və sertifikatın yoxlanılması xidmətləri

3.1.1 Sahə xidmətləri

BSXM-in sahə xidmətləri LDAP və HTTP vasitəsilə aşağıdakılara real vaxt rejimində giriş təmin edilən xidmətlərdir:

- BSXM tərəfindən verilmiş yayınlanan sertifikatlar;
- BSXM CRL-ləri.

BSXM tərəfindən imza sahiblərinə verilən sertifikatlar LDAP və HTTP vasitəsilə yayımlanır.

Sertifikatların yayımlanması yalnız imza sahibinin razılığı olduqda mümkündür.

3.1.1.1 Sertifikatların saxlanma müddəti

Sertifikatlar BSXM-in sahə xidmətləri tərəfindən sertifikatların müddəti başa çatdıqdan sonra 5 (beş) il ərzində saxlanılır və bu müddət ərzində imza sahibinin kimliyini müəyyən etməyə imkan verir. Bütün sənədlər və məlumatlar kağız və elektron formada BSXM-in mərkəzləşdirilmiş arxivində Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyinin tələblərinə uyğun olaraq saxlanılır.

3.1.1.2 CRL-in saxlanma müddəti

BSXM-in CRL verilənləri sertifikatların qüvvədə olma müddətinin başa çatmasından sonrakı 5 (beş) il ərzində saxlanılır və bu müddət ərzində sertifikatın etibarlılığını yoxlamaq mümkündür.

3.1.2 Sertifikatın etibarlılığının yoxlanması xidmətləri

BSXM tərəfindən verilən sertifikatın etibarlılığının yoxlanması OCSP-responder vasitəsilə təmin edilir. Bütün sertifikatın OCSP-responder tərəfindən istənilən vaxt yoxlanıla bilər. Sertifikatların etibarlılığının yoxlanması xidmətlərindən istifadə fasiləsiz olaraq 24 saat 7 gün (24x7) ərzində mümkündür.

Sertifikatın statusu “aktiv”dən “ləğv edilmiş”ə dəyişdirildikdə müvafiq olaraq sertifikat rəsmi ləğv edilmiş və ya qüvvəsi dayandırılmış hesab olunur. Bu, sertifikatın qüvvəsinin dayandırılması və ya ləğv edilməsi sorğusundan sonra baş verir. Sertifikatın cari vəziyyəti OCSP-responder vasitəsilə yoxlanıla bilər.

Şübhə yarandıqda üçüncü tərəf sertifikatın statusu barədə ən düzgün informasiyanı BSXM-in etibarlı OCSP-responderi vasitəsilə əldə etməlidir.

3.1.2.1 **Yoxlanılma xidmətlərinin növləri**

Sertifikatların OCSP-dən yoxlanılması CRL vasitəsilə yoxlanılmadan daha əlverişlidir, çünki OCSP sertifikatın ləğvi (dayandırılması) barədə vaxta müvafiq daha dəqiq məlumat verə bilər.

Ləğv və ya dayandırma haqqında sorğunun və hesabatın qəbulu ilə sertifikatın statusu haqqında üçüncü tərəfə açıq olan məlumata edilən dəyişiklik arasında maksimum gecikmə sertifikatın etibarlılığının yoxlanılması metodundan asılıdır:

- BSXM-in etibarlı OCSP-responderindən istifadə edərək sertifikatın etibarlılığı 24 (iyirmi dörd) saat müddətində yenilənir;
- Delta CRL-dən istifadə edərək sertifikatın etibarlılığı 3 (üç) saat müddətində yenilənir.

3.1.2.2 **Sertifikatın etibarlılığının yoxlanılması haqqında məlumatın təsviri**

Sertifikatın etibarlılığının yoxlanılması haqqında məlumatın təsviri aşağıdakı bölmələrdə verilmişdir:

- CRL (CRL səbəb kodlarının təsviri): bölmə 5.7.5
- OCSP (OCSP-responderin cavablarının təsviri): bölmə 5.8.2

3.2 **İnformasiyanın yayımlanması**

Ərizəçilər, imza sahibləri və üçüncü tərəflər ərizə, sertifikatların verilməsi, həmçinin BSXM barədə məlumat almaq üçün fasiləsiz olaraq 24 (iyirmi dörd) saat 7 (yeddi) gün (24x7) fəaliyyətdə olan <http://www.e-imza.cbar.az> internet səhifəsindən istifadə edə bilərlər.

BSXM internet səhifədə aşağıdakı sənədlərin cari versiyasının yerləşdirilməsini təmin edəcəkdir:

- BSXM-in Sertifikat Siyasəti;

- Sertifikatın tətbiqi qaydaları;
- Vaxt möhürü siyasəti;
- Vaxt möhürünün tətbiqi qaydaları.

Bundan əlavə internet səhifədən aşağıdakı məlumatlar da əldə edilə bilər:

- Sertifikatdan və İKMV-dən istifadə təlimatları;
- Sertifikat xidmətlərinin göstərilməsi haqqında müqavilə forması;
- Sertifikat üçün ərizə forması(ları);
- BSXM barədə məlumat: adı, ünvanı və əlaqə məlumatları;
- Qeydiyyat mərkəzlərinin siyahısı;
- SM-in sertifikatı və onun SHA1 heş funksiyasından istifadə edərək yaradılmış heşi;
- BSXM-in sertifikatı və onun etibarlı xidmətləri (TSA və OCSP-responderin sertifikatları daxil olmaqla).

3.3 Yayınlanma vaxtı və mütəmadiyi

BSXM-in internet səhifəsində məlumatların yayınlanması üçün vaxt və mütəmadiyyət ilə bağlı aşağıdakı tələblərə riayət edilməlidir:

BSXM-in CRL-i	Baza CRL (hər gün), delta CRL (3 (üç) saatdan bir
BSXM-in Sertifikat Siyasəti	BSXM-in Sertifikat Siyasəti təsdiq olunduqdan sonra internet səhifədə yerləşdiriləcəkdir

4 İmza sahibinin eyniləşdirilməsi və kimliyinin təsdiqlənməsi

4.1 İlkin eynilik yoxlaması

BSXM və ya onun QM-i ərizəçinin düzgün eyniləşdirməsi və kimliyinin təsdiqlənməsini, həmçinin onun sertifikat sorgusunun tam, dəqiq və lazımi qaydada tərtibinin təsdiqlənməsini təmin edir.

BSXM ərizəçini eyniləşdirmək üçün bütün müvafiq məlumatları, münasib olarsa, onun yoxlanması üçün istifadə olunan sənədlərdəki hər hansı istinad nömrələri və etibarlıq müddəti ilə bağlı məhdudiyətlər də daxil olmaqla ərizəçinin istənilən məxsusi məlumatlarını qeydə alır.

4.1.1 Fərdin eyniləşdirilməsi

Fərdin eyniləşdirilməsi ərizəçinin və ya səlahiyyətli nümayəndənin şəxsən (fiziki olaraq) QM-də iştirakı ilə təmin edilir. Ərizəçi özünün kimliyini qüvvədə olan qanunvericiliyə uyğun olaraq şəxsiyyətini təsdiq edən sənədlə təsdiq etməlidir.

4.1.2 Təşkilatın eyniləşdirilməsi

Ərizəçi hüquqi şəxslə və ya digər təşkilati qurumla əlaqədə eyniləşdirilən şəxs olduqda “BSXM-in Sertifikatın tətbiqi Qaydaları”nda müəyyən edilmiş şəkildə eyniləşdirmə aparılır.

4.1.3 Səlahiyyətin yoxlanılması

Əgər sertifikatda imza sahibi vəzifəli şəxs kimi qeyd edilirsə, şəxsin iş yeri və onun təşkilatın adından çıxış etmək səlahiyyəti təsdiq olunmalıdır və bu barədə ərizəçi BSXM-ə müvafiq sənəd təqdim etməlidir.

4.1.4 Məlumatın yoxlanılması

Ərizəçi tərəfindən təqdim olunmuş məlumatlar “Giriş-çıxış və qeydiyyat” İdarələrarası Avtomatlaşdırılmış Məlumat Axtarış Sistemi (İAMAS) vasitəsilə yoxlanılır. Yoxlamanın nəticələri və ilkin eynilik yoxlaması prosedurunun düzgünlüyü BSXM-in məsul əməkdaşı tərəfindən yoxlanılır. Ərizəçinin elektron poçt ünvanı ilkin eynilik yoxlaması zamanı yoxlanılmır (“yoxlanılmayan ərizəçi məlumatı” adlandırılır).

4.1.5 Yaradılmış imza sahibini müəyyənləşdirmək metodu

BSXM-ə təhlükəsiz olaraq göndərilməsi üçün sertifikat sorğusu PKCS#10-yə uyğun olmalıdır. PKCS#10 sertifikat sorğusundakı imzanın yoxlanılması müvafiq yaradılmış imzanın əldə edilməsi üçün yetərli əsas verir.

4.2 Yeni imza sorğusu zamanı eyniləşdirmə və kimliyin təsdiqi

QM-ə müraciət etmiş şəxsin kimliyi qüvvədə olan qanunvericiliyə uyğun olaraq şəxsiyyətini təsdiq edən sənədlə təsdiq edilir.

4.3 Ləğv etmə sorğusu zamanı eyniləşdirmə və kimliyin təsdiqi

BSXM sertifikatın ləğvini imza sahibinin yazılı müraciəti vasitəsilə onun sorğusu və eyniliyinin təsdiqi əsasında həyata keçirir.

4.4 Sertifikatın statusunun dəyişdirilməsi barədə sorğu

BSXM müvafiq qaydada sertifikatın qüvvəsinin dayandırılması, bərpa edilməsi və sertifikatın ləğv edilməsi xidmətlərini həyata keçirir.

Sertifikat qüvvəsinin dayandırılması onun müvəqqəti olaraq etibarsız sayılmasına səbəb olur. Bu sertifikatın statusu yenidən bərpa oluna (aktivləşdirilə) bilər.

Sertifikat ləğv edildikdə isə onun qüvvədə olmasına xitam verilir və bərpası mümkün deyil.

Sertifikatın statusunun dəyişdirilməsi üçün müvafiq sorğu ilə müraciət olunmalıdır.

4.4.1 **İmza sahibinin sertifikatlarının qüvvəsinin dayandırılması sorğusu**

İmza sahibi sertifikatın qüvvəsinin dayandırılması sorğusunu aşağıdakı üsullarla təqdim edə bilər:

- BSXM-in əlaqə telefon nömrəsinə zəng edərək. BSXM-in əlaqə nömrələri fasiləsiz olaraq 5 gün 8 saat (5/8) fəaliyyət göstərir. Əlaqə məlumatlarını bənd 2.3.3-də və ya <http://www.e-imza.cbar.az> ünvanında əldə etmək olar.
- BSXM-in QM-ə yazılı müraciətlə. Sorğu barədə ərizəni təqdim etmək üçün imza sahibi QM müraciət etməlidir. QM-lərin əlaqə məlumatlarını <http://www.e-imza.cbar.az> ünvanında əldə etmək olar.
- Qanunvericiliklə müəyyənləşdirilmiş səlahiyyətli şəxs (orqan) tərəfindən sorğu verməklə.

Telefonla müraciət zamanı imza sahibinin eyniləşdirilməsi üçün müvafiq gizli sözün bildirilməsi tələb olunur. Bu gizli söz sertifikat sorğusu yaradılarkən imza sahibi tərəfindən müəyyənləşdirilir.

Yazılı müraciət zamanı QM imza sahibinin eyniləşdirməsi şəxsiyyətini təsdiq edən sənədə əsasən aparılır və onun adı, soyadı, atasının adı, şəxsi kodu, müqavilənin nömrəsi və müraciətin səbəbi müəyyənləşdirilir.

4.4.2 **İmza sahibinin sertifikatını ləğv etmək barədə sorğu**

BSXM tərəfindən nəşr olunmuş imza sahibləri və yaxud səlahiyyətli nümayəndələri QM-ə sertifikatın ləğvi barədə yazılı sorğu ilə müraciət edə bilərlər. QM-lərin əlaqə məlumatları <http://www.e-imza.cbar.az> ünvanında əldə edilə bilər.

Yazılı müraciət zamanı QM imza sahibinin eyniləşdirməsi şəxsiyyətini təsdiq edən sənədə əsasən aparılır və onun adı, soyadı, atasının adı, şəxsi kodu, sertifikatın nömrəsi, müqavilənin nömrəsi, müraciətin səbəbi müəyyənləşdirilir.

4.4.3 İmza sahibinin sertifikatının qüvvəsini bərpa etmək barədə sorğu

BSXM tərəfindən nəşr olunmuş imzaların sahibləri BSXM-in QM-ə sertifikatın qüvvəsinin bərpa edilməsi barədə yazılı sorğu ilə müraciət edə bilirlər. QM-lərin əlaqə məlumatları <http://www.e-imza.cbar.az> ünvanında əldə edilə bilər.

Yazılı müraciət zamanı QM imza sahibinin eyniləşdirməsi şəxsiyyətini təsdiq edən sənədə əsasən aparılır və onun adı, soyadı, atasının adı, şəxsi kodu, müqavilənin nömrəsi və müraciətin səbəbi müəyyənləşdirilir.

4.4.4 BSXM-in sertifikatının ləğvi barədə sorğu

BSXM-in sertifikatı əvvəlcədən məlumatlandırılmadan dayandırıla bilməz. Lazım gəldikdə bu sertifikat onun etibarlılıq müddəti başa çatmamış da ləğv edilə bilər. Etibarlı SM sertifikatının ləğvi barədə sorğu yazılı formada kağız üzərində təqdim edilməlidir.

Bütün ləğv etmə sorğuları etibarlı olmalıdır. SM-in təhlükəsizlik səlahiyyətli BSXM-in sertifikatının ləğvi barədə sorğunun tam, düzgün və lazımı qaydada eyniləşdirildiyini təsdiq etməlidir. Belə etibarlılıq yoxlaması sorğuların, onları verə bilən şəxsin səlahiyyəti barədə məlumatlar daxil olmaqla, bu sertifikatın tətbiqi qaydaları prosedurları ilə uyğun olmasını müəyyən edir.

BSXM-in sertifikatının ləğvi BSXM-in rəhbəri və SM-in təhlükəsizlik səlahiyyətli ilə əlaqə yaradıldıqdan sonra həyata keçiriləcəkdir.

5 Sertifikatlarla bağlı fəaliyyət tələbləri

5.1 Sertifikat ərizəsi

5.1.1 Sertifikat ərizəsini kimlər təqdim edə bilər

Öz adından və ya qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada ona səlahiyyət vermiş hüquqi şəxs adından çıxış edən fiziki şəxslər sertifikat verilməsi üçün ərizə ilə BSXM-ə müraciət edə bilərlər.

5.2 Sertifikat ərizəsinin emalı

Sertifikat ərizəsinin emalı prosesi ərizələrin təqdim edilməsini, ərizəçinin eyniləşdirməsi və kimliyinin təsdiqlənməsini, müraciətlər barədə qərarın qəbul edilməsini əhatə edir.

5.2.1 Sertifikat ərizəsinin təqdim edilməsi

Ərizəçi sertifikatın verilməsi üçün BSXM-in QM-ə gələrək yazılı müraciət etməli və ərizədə müvafiq məlumatlar doldurulmalıdır.

Ərizəçinin sertifikatın verilməsi üçün müraciət ərizəsində olan bütün məlumatlar BSXM-in informasiya sistemində Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyinə əsasən saxlanılır, mühafizə edilir və sertifikatla eyni müddətə arxivləşdirilir. Məlumatların siyahısı aşağıdakı kimidir:

QM-ə müraciət zamanı fərdin və təşkilatın eyniləşdirməsi, səlahiyyətin yoxlanılması kimi ilkin eynilik yoxlaması həyata keçirilir.

Ərizəçi tərəfindən imzalanmış qeydiyyat məlumatları olan ərizəyə əsasən sertifikatın verilməsi prosesi başlanır. Ərizədə sertifikatlar reyestrində yayımlanması üzrə imza sahibinin mövqeyi də bildirilir.

Ərizə, ərizəçinin nümayəndəsi tərəfindən verildiyi təqdirdə nümayəndənin ərizəçi adından müraciət etmək səlahiyyəti notarial və ya notarial qaydaya bərabər tutulan qaydada təsdiq olunmuş etibarnamə ilə müəyyən olunur.

QM operatoru sertifikatdan, açarlardan və İKMV-dən istifadəsi, lazımi təhlükəsizlik tədbirləri barədə ərizəçini məlumatlandırır. Bundan sonra QM operatoru ərizədə qeyd edilən məlumatları istifadə edərək sertifikatlar soraqçasının köməyi ilə sertifikat sorğusunu yaradır və BSXM-ə göndərir. Sertifikatın yaradılması prosesində mütləq olaraq İKMV-dən istifadə etməlidir. BSXM tərəfindən sorğu sertifikatlaşdırıldıqdan sonra ərizəçiyə və QM-ə müvafiq bildirişlər göndərilir. Ərizəçi QM-ə yaxınlaşaraq tərtib edilmiş müqaviləni imzalayır və İKMV-ə yazılmış sertifikatını əldə edir.

5.2.2 Sertifikat ərizəsinin təsdiqi və ya ondan imtina edilməsi

QM operatoru daxil olmuş ərizəni təsdiq və ya ondan imtina edə bilər. Ərizə yoxlanılır və sertifikat sorğusunda olan məlumatların düzgünlüyünə əmin olduqdan sonra QM-in operatoru sertifikat sorğusunu BSXM-ə göndərir, əks halda isə sertifikatın alınması üçün yenidən müraciət proseduru həyata keçirilməlidir.

5.2.3 Sertifikat ərizəsinin emal müddəti

Sertifikat ərizəsi ərizəçinin iştirakı ilə yoxlanılır. Lazım gəldikdə ərizəçi üçün müəyyən vaxt təyin oluna bilər. Sertifikat soğusuna BSXM tərəfindən baxılma prosesi 3 (üç) iş günü müddətində yerinə yetirilir.

5.3 Sertifikatın verilməsi

5.3.1 Sertifikatın verilməsi zamanı BSXM-in fəaliyyəti

BSXM-də sertifikatın verilməsi prosesi təhlükəsiz olaraq həyata keçirilir.

5.3.2 Sertifikatların verilməsi bildirişi

Sertifikatlar yaradıldıqdan sonra ərizəçiyə e-mail və ya telefon vasitəsilə sertifikatın hazır olduğu barədə məlumat çatdırılır.

5.3.3 Sertifikatın təqdim edilmə proseduru

Ərizəçi sertifikatı almaq üçün şəxsən (və ya onun sertifikat ərizəsində göstərdiyi şəxs) QM-ə gəlməli və özünün eyniləşdirmə sənədini təqdim etməlidir. QM ərizəçinin eyniləşdirilməsi, sertifikatın və imza vasitələrinin istifadə qaydaları və BSXM-lə bağlı məlumatlandırılma, müqavilə bağlanması həyata keçirilir.

5.3.4 Sertifikatın BSXM tərəfindən yayımlanması

Verilmiş sertifikatlar BSXM-in sahə xidmətlərində aktivləşdirilərək yayımlanır. Sertifikatların yayımlanması ərizəçinin razılığı əsasında həyata keçirilir.

5.4 İmza cütü və sertifikatdan istifadə

5.4.1 İmza sahibinin yaradılmış imza və sertifikatdan istifadəsi

İmza sahibi malik olduğu yaradılmış imzadan istifadə zamanı Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyinə, bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nə, imzalanmış müqaviləyə riayət etməli və aşağıdakılar təmin olunmalıdır:

- Yaradılmış imzadan və imza yaratma vasitələrindən təyinatına görə istifadə edilməlidir;
- İmza sahibinin müqavilə ilə razılaşması və sertifikatın məzmununu qəbul etməsindən sonra yaradılmış imzadan istifadəsinə icazə verilir;
- İmza sahibi yaradılmış imza daşıyıcısını şəxsən təhlükəsiz saxlamalı, yaradılmış imzadan başqasının istifadəsinə yol verməməlidir;

- Müqavilə tələblərinə uyğun olaraq, yaradılmış imzanın konfidensiallığının pozulması, onun sui-istifadəsi bəlli olduqda və ya buna şübhə yarandıqda dərhal bu haqda QM-ə və ya SM-ə məlumat verməlidir.

5.4.2 Üçüncü tərəfin yoxlanılmış imzadan və sertifikatdan istifadəsi

Üçüncü tərəf etibar etməsi üçün özü aşağıdakıları yoxlamalıdır:

- Sertifikatın bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti” ilə məhdudlaşdırılmayan istifadə sahələrinə müvafiq olaraq tətbiq olunmasını (bu müəyyənləşdirmənin nəticəsinə görə BSXM məsuliyyət daşımır);
- Sertifikatın və sertifikat yolundakı bütün SM-lərin sertifikatlarının statusunu (Əgər bu sertifikatlardan hər hansı biri ləğv edilmişdirsə, üçüncü tərəf imza sahibinin sertifikatına və ya sertifikat yolundakı ləğv olunmuş, dayandırılmış sertifikata etibar etməməlidir).

5.5 Sertifikatın yenilənməsi

Sertifikatın yenilənməsi yeni açar cütünün yaradılması və yeni yoxlanılmış imzanı təsdiq edən yeni sertifikatın verilməsidir.

Sertifikatın qüvvədən düşməsinə 30 (otuz) iş günü qalmış imza sahibi BSXM tərəfindən telefon və ya e-mail vasitəsilə məlumatlandırılır. Sertifikat qüvvədən düşdükdə imza sahibi bu sertifikatın tətbiqi qaydalarına əsasən yeni sertifikatın alınması üçün müraciət edə bilər.

5.6 Sertifikatın dəyişdirilməsi

BSXM mövcud sertifikata heç bir dəyişiklik etmir, çünki sertifikata ediləcək dəyişikliklər onun etibardan düşməsinə və sertifikatın yoxlanılması zamanı mənfi nəticəyə səbəb ola bilər. Sertifikat məlumatlarından hər hansı biri dəyişdikdə BSXM

dəyişdirilmiş məlumatları özündə əks etdirən yeni sertifikat verir. Məsələn, imza sahibinin soyadı dəyişdikdə onu əks etdirən yeni sertifikat verilməlidir.

Sertifikatdakı məlumatlar dəyişdikdə imza sahibi mövcud sertifikatın ləğvi və yeni sertifikatın alınması üçün müraciət etməlidir.

5.7 Sertifikatın qüvvəsinin dayandırılması və ləğvi

Dayandırma və ləğv sorğuları “BSXM-in Sertifikatın tətbiqi Qaydaları”ndakı prosedur və tələblərə uyğun olmalıdır.

5.7.1 Kimlər dayandırma və ya ləğvetmə sorğusu verə bilər

Aşağıdakılar bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin tələblərinə uyğun olaraq sertifikatın qüvvəsinin dayandırılması və ya ləğvi barədə müraciət edə bilər:

- İmza sahibi;
- Qanunvericiliklə müəyyənlanmış səlahiyyətli şəxs (orqan);
- BSXM.

Bu prosedurlar BSXM-in dayandırma və ya ləğvetmə səlahiyyətliləri tərəfindən qanunvericiliyin və “BSXM-in Sertifikatın tətbiqi Qaydaları”nın tələblərinə müvafiq şəkildə həyata keçirilir.

5.7.2 Dayandırma

5.7.2.1 Dayandırma halları

BSXM aşağıdakı hallarda dərhal sertifikatın qüvvəsini dayandırır:

- Müvafiq sorğu alındıqda;
- Məhkəmə qərarı olduqda.

BSXM tərəfindən verilmiş sertifikatın qüvvəsinin dayandırılma sorğusu təsdiq olunduqdan sonra dərhal icra olunur.

5.7.2.2 **Dayandırma sorğusu proseduru**

Sertifikatın qüvvəsinin dayandırılma sorğusu imza sahibinin QM-ə yazılı və ya telefonla müraciəti əsasında icra edilir.

5.7.2.3 **Sertifikatın qüvvəsinin dayandırılma sorğusunun yerinə yetirilmə müddəti**

Sertifikatın qüvvəsinin dayandırılma sorğusunun qəbulu ilə sertifikatın statusu haqqında üçüncü tərəfə açıq olan məlumatlara dəyişiklik edilməsi müddəti sertifikatın etibarlılığının yoxlanması metodundan asılı olaraq ən gec aşağıdakı kimidir:

- BSXM-in etibarlı OCSP-responderi – real vaxt rejimində;
- Baza CRL ilə yoxlanma – hər gün;
- Delta CRL ilə yoxlama – 3 (üç) saat.

Üçüncü tərəf sertifikatın statusu barədə ən aktual məlumatı BSXM-in etibarlı OCSP-responderindən əldə edə bilər.

5.7.2.4 **Dayandırma müddətinə məhdudiyətlər**

Sertifikatın verilməsi üçün əsas olan məlumatların düzgünlüyünə və ya imza sahibinin yaradılmış imzanın təhlükəsizliyinə BSXM-in əsaslı şübhələri olduqda sertifikat 48 (qırx səkkiz) saatdan artıq olmamaq şərti ilə dayandırıla bilər.

5.7.2.5 **Qüvvəsi dayandırılmış sertifikatların CRL-də dərci**

- Qüvvəsi dayandırılmış sertifikat barədə CRL-dəki qeydlər sertifikatın qüvvədə olma müddəti başa çatanadək dəyişilməz qalır (OCSP-responder sertifikatın qüvvədə olması barədə sorğunu mənfi cavablandırır);

- Qüvvəsi dayandırılmış sertifikat üçün CRL-dəki qeydlər həmin sertifikatın ləğvetmə məlumatları ilə əvəz olunur və yenilənmiş CRL dərc olunur (OCSP-responder sertifikatın qüvvədə olması barədə sorğunu mənfi cavablandırır);
- Qüvvəsi dayandırılmış sertifikat bərpa olunur, onun barəsindəki qeydlər CRL-dən silinir və yeni CRL dərc olunur (OCSP-responder sertifikatın qüvvədə olması barədə sorğunu müsbət cavablandırır);

5.7.2.6 Bərpa sorğusunun yerinə yetirilmə müddəti

Sertifikat bərpa edildikdən sonra 3 (üç) saat ərzində delta CRL-də yerləşdirilməlidir.

5.7.3 Ləğvetmə

5.7.3.1 Ləğv edilmə halları

Sertifikatı ləğvetmə sorğusu aşağıdakı hallarda yaradılır:

- İmza sahibinin sorğusu əsasında;
- Qanunvericiliyə əsasən səlahiyyətli şəxsin (orqanın) qərarı və ya sorğusu əsasında;
- İmza sahibinin yaradılmış imza üzərində nəzarəti itirildikdə (sertifikat daşıyıcısı itdikdə, konfidensiallıq pozulduqda);
- BSXM və imza sahibi arasındakı müqavilə şərtlərinə riayət olunmadıqda və ya müqaviləyə xitam verildikdə;
- İmza yaratmaq üçün tətbiq olunan alqoritm, parametr və vasitələrin imzaların təhlükəsiz istifadəsini təmin edə bilməyəcəyi barədə əsaslı şübhə yarandıqda;
- Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş digər hallarda.

5.7.3.2 Sertifikatı ləğvetmə sorğusu proseduru

Sertifikatı ləğvetmə sorğusu verən imza sahibi QM-ə yazılı müraciət etməlidir. Bu prosedurun yerinə yetirilmə ardıcılığı “BSXM-in Sertifikatın tətbiqi Qaydaları”nda nəzərdə tutulur.

5.7.3.3 BSXM tərəfindən sertifikatı ləğvetmə sorğusunun yerinə yetirilmə müddəti

Sertifikatın ləğvetmə sorğusunun qəbulu ilə sertifikatın statusu haqqında üçüncü tərəfə açıq olan məlumatlara dəyişiklik edilməsi müddəti sertifikatın etibarlılığının yoxlanması metodundan asılı olaraq ən gec aşağıdakı kimidir:

- BSXM-in etibarlı OCSP-responderi – real vaxt rejimində;
- Baza CRL ilə yoxlanma – hər gün;
- Delta CRL ilə yoxlama – 3 (üç) saat;

Üçüncü tərəf sertifikatın statusu barədə ən aktual məlumatı BSXM-in etibarlı OCSP-responderindən əldə edə bilər.

5.7.4 Üçüncü tərəf üçün ləğvetmənin yoxlanması tələbi

Üçüncü tərəf əmin olmaq istədiyi sertifikatın statusunu yoxlaya bilər. Sertifikatın statusunun yoxlanılması üçün üçüncü tərəf BSXM-in sahə xidmətləri vasitəsi ilə baza CRL-dən istifadə edə bilər. Nəzərə almaq lazımdır ki, qüvvəsi dayandırılmış və ya ləğv edilmiş sertifikatın statusu barədə məlumatlar baza CRL-də hər gün dərc olunur.

Üçüncü tərəf sertifikatın statusunun yoxlanılması üçün OCSP-responderdən istifadə edərsə, BSXM-in daxili sertifikat bazasından sertifikat statusuna dair ən aktual məlumatı əldə edə bilər.

5.7.5 CRL səbəb kodları

Sertifikat ləğv olunduqda BSXM bunun səbəbini göstərir. Bu məqsədlə RFC 3280-də müəyyənləşdirilmiş aşağıdakı səbəblər istifadə edilmişdir:

CRL səbəb kodu	İzahı
Unspecified	Sertifikat səbəb kodu olmadan və ya müəyyən olunmamış səbəblə ləğv olunub.
Key compromise	İmza sahibinin sertifikatla bağlı yaradılmış imzasının konfidensiallığı pozulub. Bu o deməkdir ki, ya sertifikat daşıyıcısı, ya da parol avtorizə edilməmiş şəxsin sərəncamındadır.
CA compromise	SM-in yaradılmış imzasının saxlandığı kriptografik modulun (HSM) konfidensiallığı pozulub və o, avtorizə edilməmiş şəxsin sərəncamındadır.
Affiliation changed	Bu səbəb kodu hər iki halda istifadə olunacaq: <ul style="list-style-type: none"> – imza sahibinin sertifikatındakı hər hansı əhəmiyyətli məlumat dəyişsə; – İmza sahibi sertifikatın məxsusi ad atributunda göstərilmiş təşkilatla əlaqəsini kəssə.
Superseded	İmza sahibinin sertifikatı bərpa edilib (səbəb yuxarıda göstərilən səbəblərdən fərqli olduqda). BSXM sertifikat dəyişdirilməsi xidmətini göstərmədiyi üçün tətbiq edilmir.
Cessation of operation	İmza sahibinin BSXM-lə əlaqəsi hər hansı səbəbdən kəsilib.
Certificate hold	Sertifikatın qüvvəsi dayandırılıb. BSXM dayanma zamanı sertifikata zəmin durmayacaq.
Remove from CRL	Əgər sertifikatın qüvvəsi 'certificateHold' səbəb kodu ilə dayandırılırsa, sertifikatı ('reactivate') bərpa etmək mümkündür. Bərpa prosesi zamanı sertifikat hələ də CRL-də qalacaq, amma 'removeFromCRL' səbəb kodu ilə göstəriləcək. Qeyd: bu, 'certificateHold' səbəbinə xasdır və ancaq delta CRL-lər tərəfindən istifadə olunur.

5.7.6 CRL-in dərc mütəmadiyi

Yaradılıb və imzalanıb	Növ	Məzmun	Qüvvədə olma müddəti (dərc vaxtı da daxildir)	Dərc vaxtı
BSXM	Baza	BSXM tərəfindən ləğv edilmiş sertifikatlar	hər gün	1 (bir) gün
	Delta	BSXM tərəfindən ləğv edilmiş sertifikatlar	3 (üç) saat	hər 3 (üç) saat

Qüvvədə olma müddəti və növbəti təzələnmə vaxtı arasındakı müddət CRL-in qüvvədə olmasını göstərir. Texniki səbəblərdən (CRL-in yaradılması vaxt tələb edir) növbəti CRL göstərilən müddətdən əvvəl (dərc vaxtı ərzində) dərc oluna bilər, lakin gec dərc olunmamalıdır.

CRL-də olan sertifikat qüvvədən düşdükdə, o, növbəti dərc olunan CRL-dən silinəcək və sertifikatlar bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin 3.1.1.1-ci bəndində müəyyən olunmuş müddətə arxivləşdiriləcəkdir.

5.7.7 CRL üçün maksimal ləngimə

CRL yaradıldıqdan sonra münasib vaxt ərzində müvafiq sahəyə göndərilir. Bu adətən yaradıldıqdan sonra avtomatik olaraq baş verir.

5.7.8 Sertifikatın statusunun real vaxt rejimində yoxlanılması imkanı

BSXM-in sertifikat yoxlama xidmətləri OCSP-responder vasitəsilə BSXM tərəfindən verilmiş sertifikatların statusunun real vaxt rejimində yoxlanılmasını təmin edir.

5.7.9 Ləğvetmənin real vaxt rejimində yoxlanılması tələbləri

Sertifikat statusundakı dəyişikliklərin OCSP-də dərhal yerinə yetirildiyini nəzərə alaraq, OCSP cavabları BSXM-in daxili sertifikat məlumat bazasındakı sertifikat statusuna əsaslanır. BSXM üçüncü tərəflərə cari statusu BSXM-in etibarlı OCSP-responderindən istifadə edərək yoxlamağı tövsiyə edir.

Digər bir mexanizm isə BSXM sahə xidmətləri ilə yüklənə bilən CRL vasitəsilə sertifikat statusunun oflayn yoxlanılmasıdır.

5.7.10 İmzanın konfidensiallığının pozulması ilə bağlı xüsusi tələblər

Yaradılmış imzadan istifadənin, yaradılma üçün istifadə olunan alqoritm, parametr və qurğuların təhlükəsizliyinə şübhə yarandıqda BSXM-in təhlükəsizlik səlahiyyətli tədqiqata başlayır. BSXM-in yaradılmış imzasının konfidensiallığı pozulduqda onun sertifikatı dərhal ləğv edilməlidir. Bu halda BSXM xidmət göstərdiyi imza sahiblərini, əlaqədə olduğu SM-ləri və üçüncü tərəfi məlumatlandırır və onlara verilmiş sertifikatların dəyişdirilməsini ödənişsiz təmin edir.

5.8 Sertifikat statusu xidmətləri

BSXM-in sertifikat yoxlama xidməti OCSP-responder vasitəsilə AMB-nin BSXM tərəfindən verilmiş sertifikatlar üzrə RFC 2560-yə uyğun olaraq sertifikatların statusunun real vaxt rejimində yoxlanılmasını təmin edir.

OCSP-responderə <https://e-imza.cbar.az> ünvanında müraciət etmək mümkündür.

5.8.1 Əməliyyat xüsusiyyətləri

Sertifikatın statusunu yoxlamaq üçün OCSP-responderə müraciətə məhdudiyyət yoxdur və eyniləşdirmə tələb olunmur. Statusu yoxlamaq üçün BSXM-in etibarlı OCSP-responderində yerinə yetirilən əməliyyatların ardıcılığı “BSXM-in Sertifikatın tətbiqi Qaydaları”nda nəzərdə tutulur.

5.8.2 OCSP-responderin cavabları

OCSP-responder sertifikatın statusu haqqında sorğuları cavablandırdıqda aşağıdakı variantlardan istifadə edir:

OCSP cavabı	İzahı
Aktiv	Sorğunun müsbət nəticəsi halında verilən cavabdır. Bu cavab sertifikatın qüvvəsinin dayandırılmadığını və ya ləğv olunmadığını göstərir.
Ləğv olunub	Sertifikatın ləğv olunduğunu (dayandırıldığını) göstərir.
Naməlum	Sertifikat informasiya bazasında tapılmayıb. Status sorğusu BSXM tərəfindən verilməyən və ya bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin 3.1.1.1-ci bəndinə uyğun olaraq silinmiş sertifikat barəsində verilmişdir.

5.9 Sertifikatın etibarlılığının yoxlanması

BSXM-in verdiyi sertifikatların etibarlılığı OCSP-responderi və qüvvədə olan CRL vasitəsilə yoxlanıla bilər.

OCSP-responderdən istifadə etmək imkanı və qüvvədə olan CRL yoxdursa, onda sertifikatın etibarlılığı yoxlanıla bilməz.

5.10 Sertifikata xidmətin başa çatması

İmza sahibi BSXM-in sertifikat xidmətlərindən istifadəni aşağıdakı hallarda bitirə bilər:

- Yeni sertifikat almayaraq, verilmiş sertifikatın qüvvəsinin başa çatmasını gözləmək;
- Yeni sertifikat almayaraq, verilmiş sertifikatın qüvvədə olması müddəti bitməmiş onu ləğv etdirmək.

5.11 İmzanı saxlamaq üçün başqasına verilməsi

İmza sahibi BSXM tərəfindən verilmiş sertifikat daşıyıcısını, onda olan yaradılmış imzanı və yaradılmış imza daşıyıcısından istifadə üçün giriş kodlarını başqasına verməməlidir.

6 Texniki təhlükəsizlik nəzarəti

6.1 İmza cütünün yaradılması və ilkin quraşdırılması

6.1.1 İmza cütünün yaradılması

BSXM-də imza cütü səlahiyyətli və səriştəli məsul şəxslər tərəfindən təhlükəsiz informasiya sistemi və proseslərdən istifadə edərək, konfidensiallıq və şifrələnmə səviyyəsi təmin olunaraq yaradılır.

BSXM imzasının yaradılması və yadda saxlanması üçün nəzərdə tutulan FIPS 140-2 Level 3 ilə sertifikatlaşdırılmış HSM-də (texniki avadanlığın təhlükəsizlik modulu) hazırlanacaq və saxlanılacaqdır.

BSXM-də ərizəçilər üçün yaradılan açar cütü təhlükəsizlik tələblərinə cavab verən sertifikat daşıyıcılarına yazılır.

6.1.2 Yaradılmış imzanın imza sahibinə verilməsi

İmza cütü yazılmış sertifikat daşıyıcısı sahibinə müvafiq QM-də verilir. BSXM-də bu prosesin qeydiyyatı aparılır və audit-loqlarda müvafiq qeydlər edilir. Sertifikat daşıyıcısı QM operatoru tərəfindən imza sahibinə (və ya onun notarial və ya notarial qaydaya bərabər tutulan qaydada təsdiq edilmiş nümayəndəsinə) şəxsən təqdim edilir.

6.1.3 Yoxlanılmış imzanın üçüncü tərəfə çatdırılması

BSXM bütün yoxlanılmış imzaları sahə xidməti vasitəsilə yayımlanaraq imza sahibinə çatdırılır. İmza yaradılması zamanı BSXM-in informasiya sistemi imza sahibinin sertifikatının mərkəzin yoxlanılmış imzasından istifadə edilərək təsdiq olunma imkanını yoxlayır. İmza sahibinin razılığı ilə onun sertifikatı yüklənmək üçün sertifikat bazasında yerləşdirilə bilər.

6.1.4 İmzaların ölçüsü

Açar	Ölçü
BSXM-in yaradılmış imzası	2048 bit
İmza sahibinin yaradılmış imzası	1024 bit
İmza sahibinin eyniləşdirmə açarı	1024 bit

RSA 1024Bit/2048 Bit (PKCS#1) kriptografik alqoritmindən istifadə olunmuşdur.

6.2 Yaradılmış imzanın mühafizəsi

6.2.1 Kriptografik modul üçün standartlar

BSXM tərəfindən istifadə olunan HSM FIPS 140-2, 3-cü səviyyə göstəricilərinə cavab verir. İmza sahiblərinin imza cütünün daşıyıcısı və SSCD kimi istifadə olunan sertifikat daşıyıcısı EAL4+ və ümumi meyarlarla (ISO/IEC 15408) qiymətləndirilən təhlükəsizlik tələblərinə uyğundur.

6.2.2 Yaradılmış imzaya bir neçə şəxsin nəzarəti

BSXM həssas kriptografik əməliyyatları yerinə yetirmək üçün bir neçə məsul şəxsin iştirakını tələb edən texniki və prosedur mexanizmlərini tətbiq edir. Bu şəxslərdən heç biri təkliddə hər hansı yaradılmış imzadan istifadə etmək üçün lazım

olan giriş kodlarına tam sahib deyil. BSXM-in yaradılmış imzasına giriş əldə etmək üçün 3 şəxsdən 2-nin mütləq iştirakı lazımdır.

6.2.3 Yaradılmış imzanı saxlamaq üçün başqasına verilməsi

İmza sahibinin və ya BSXM-in yaradılmış imzası saxlamaq üçün başqasına verilə bilməz.

6.2.4 Yaradılmış imzanın ehtiyat nüsxəsi

Avadanlıqlardakı texniki nasazlıqlar, enerji təchizatının qəza kəsilməsi nəticəsində açarın itirilməsi hallarının qarşısının alınması üçün BSXM-in yaradılmış imzasının ehtiyat surəti yaradılır və təhlükəsizlik şəraitində saxlanılır. BSXM-in yaradılmış imzalarının ehtiyat surətinin konfidensiallığı qorunmalı və onların tamlığı, autentikliyi saxlanılmalıdır.

Yaradılmış imzalar təkrar açar yaratma sertifikat daşıyıcısı dəstindən istifadə edilərək yaradılır. İmzanın yaradılması fiziki baxımdan təhlükəsiz yerdə iki məsul şəxsin nəzarəti altında aparılır və prosedur sənədləşdirilir.

İmza sahibinin yaradılmış imzası sertifikat daşıyıcısında yaradılır və saxlanılır. O, sertifikat daşıyıcısından çıxarılmır və ehtiyat surəti yaradılmır.

6.2.5 Yaradılmış imzanın arxivləşdirilməsi

BSXM-in yaradılmış imzasının arxivləşdirilməsi aparılmır və onun qüvvədə olma müddəti bitdikdə bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nə uyğun olaraq təhlükəsizlik təmin edilməklə məhv edilir.

6.2.6 Yaradılmış imzanın kriptografik modula ötürülməsi

BSXM-in açar cütü istifadə olunacağı HSM-də yaradılır.

İmza sahibinin sertifikatları 3-cü növ SSCD olan sertifikat daşıyıcısında yaradılır və heç bir kriptografik modullardan və ya modullara ötürülmür.

6.2.7 Yaradılmış imzanın kriptografik modulda saxlanması

BSXM-in yaradılmış imzası HSM-də şifrlənmiş formada saxlanılır.

İmza sahibinin sertifikatları sertifikat daşıyıcısında saxlanılır və daşıyıcıdan çıxarılmır.

6.2.8 Yaradılmış imzanı aktivləşdirmə metodu

BSXM-in yaradılmış imzasını yalnız HSM-də FİPS-in tələblərinə uyğun rejimdə işləyən, əvvəlcədən müəyyənlanmış operatorun sertifikat daşıyıcısının nömrəsini təqdim etməklə aktivləşdirmək olar. BSXM-in yaradılmış imzasının aktivləşdirilməsi giriş və PİN-in yoxlanmasını və ya xüsusi təhlükəsizlik parametrlərinə uyğun giriş frazasını tələb edir.

Sertifikat daşıyıcısında yaradılmış imzadan istifadə PİN-in daxil edilməsini tələb edir:

- Ümumilikdə, təkmil sertifikatlar üçün yaradılmış imza PİN vasitəsilə qorunur. Bir imzanın yaradılması məqsədilə PİN-in daxil edilməsi təkmil imza üçün yaradılmış imzanı aktivləşdirir (imzanın hər yaradılması üçün hər dəfə PİN-in daxil edilməsi tələb olunur);
- Eyniləşdirmə üçün yaradılmış imza PİN vasitəsilə qorunur. PİN sessiya üçün yaradılmış imzanı aktivləşdirir.

6.2.9 Yaradılmış imzanın məhv edilmə qaydası

Sertifikatın qüvvədə olma vaxtı başa çatdıqda və ya sertifikat ləğv olunduqda BSXM tərəfindən yaradılmış imza məhv edilir. Yaradılmış imzalar onların itməsi,

oğurlanması, dəyişdirilməsi, səlahiyyətsiz açıqlanması və ya istifadəsinin qarşısını alan yolla məhv edilir.

Sertifikat daşıyıcısındakı yaradılmış imzanın məhv edilməsi bilavasitə həmin sertifikat daşıyıcısının fiziki dağıdılması yolu ilə həyata keçirilir. İmza sahibləri malik olduqları sertifikat daşıyıcısını təhlükəsiz məhv edilmə üçün BSXM-ə qaytara bilərlər.

6.2.10 Kriptoqrafik modulun səviyyəsi

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin 6.2.1-ci bəndinə baxın.

6.3 İmza cütünün idarə olunmasının digər məqamları

6.3.1 Yoxlanılmış imzanın arxivləşdirilməsi

Bütün verilmiş sertifikatlar BSXM-in ehtiyat surətinin yaradılması proseduru, o cümlədən arxivləşdirmə vasitəsilə saxlanılmalıdır.

6.3.2 Sertifikatın və imza cütünün istifadə müddətləri

Sertifikatdan qüvvədə olma vaxtı bitənədək və ya ləğv edilənədək istifadə etmək olar. İmza cütünün istifadəsi əlaqəli olduğu sertifikatın istifadə müddəti ilə məhdudlaşır, lakin yoxlanılmış imza ilə həmin müddətdən sonra da imza yoxlanılması aparıla bilər. Sertifikatların maksimum istifadə müddəti aşağıdakı cədvəldə göstərilib:

Sertifikat	Etibarlılıq müddəti
BSXM sertifikatı	6 il
İmza sahibinin təkmil sertifikatı	3 il
İmza sahibinin eyniləşdirmə sertifikatı	3 il
OCSP-responderin sertifikatı	3 il

Tətbiq edilən kriptografik alqoritm və parametrlərin uyğunluğuna BSXM tərəfindən daim nəzarət edilir. Əgər sertifikatın qüvvədə olma müddətində alqoritm və ya imza uzunluğunun təhlükəsizlik baxımından qənaətbəxş olmaması müəyyənləşdirilərsə, sertifikatın ləğvi və yeni sertifikatın əldə edilməsi həyata keçirilir.

6.4 Aktivləşdirmə məlumatı

6.4.1 Aktivləşdirmə məlumatının yaradılması və ilkin quraşdırılması

Yaradılmış sertifikat daşıyıcısına giriş kodu kimi PİN istifadə olunur. Giriş kodu və sertifikat daşıyıcısı imza sahibinə QM tərəfindən təqdim olunur.

6.4.2 Aktivləşdirmə məlumatının mühafizəsi

İmza sahibi yaradılmış imzanın aktivləşdirmə məlumatlarını mühafizə etməli, onların itməsi, oğurlanması, dəyişdirilməsi, digər şəxslərə bəlli olması və ya səlahiyyətsiz istifadəsinin qarşısını almalıdır.

Təhlükəsizlik baxımından aktivləşdirmə məlumatlarının hər hansı bir yərə yazılmadan yadda saxlanılaraq istifadəsi məqsəduyğundur. Əgər yazıb istifadə edilərsə, bu məlumatlar kriptografik modulla əlaqəli olan məlumat kimi mühafizə olunmalıdır.

6.4.3 Aktivləşdirmə məlumatları ilə bağlı digər məqamlar

6.4.3.1 Aktivləşdirmə məlumatlarının ötürülməsi

Yaradılmış imzaların aktivləşdirmə məlumatları ötürülərkən onların itməsi, oğurlanması, dəyişdirilməsi, digər şəxslərə bəlli olması və ya səlahiyyətsiz istifadəsinin qarşısının alınmasını təmin edən üsullar tətbiq edilməlidir.

6.4.3.2 Aktivləşdirmə məlumatlarının məhv edilməsi

BSXM tərəfindən yaradılmış imzanın aktivləşdirmə məlumatlarının məhvi üçün onların itməsi, oğurlanması, dəyişdirilməsi, digər şəxslərə bəlli olması və ya səlahiyyətsiz istifadəsinin qarşısının alınmasını təmin edən üsullar tətbiq edilməlidir.

6.5 Vaxt göstəricisi

BSXM vaxt göstəricilərinin qeyd edilməsini təmin edən vaxt möhürü mərkəzinə malikdir. Vaxt möhürü mərkəzi TS 101 861 v1.2.1-lə müəyyənləşdirilən profildən və TSP protokoldan istifadə edir. Ətraflı məlumat üçün BSXM-in vaxt göstəricilərinin qeyd edilmə siyasəti və vaxt göstəricilərinin qeyd edilmə qaydalarına baxın.

7 BSXM-in Sertifikat Siyasətinə əməl etmə

7.1 BSXM-in Sertifikat Siyasətinin idarə edilməsi

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti” Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən müəyyən edilmişdir. SM “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin effektiv idarə edilməsini təmin etməlidir. Bu məqsədlə aşağıda qeyd edilənlər yerinə yetirilməlidir:

- Biznes tələblərini qiymətləndirmək üçün risklərin qiymətləndirilməsi həyata keçirilməli və yuxarıda göstərilən bütün sahələr üçün təhlükəsizlik tələbləri müəyyənləşdirilməlidir;
- Bu siyasət müəyyən olunmuş yoxlama prosesinə (bu siyasətin saxlanması üçün öhdəliklər də daxil olmaqla) uyğun olaraq təsdiqlənməli və dəyişdirilməlidir;
- Bu siyasətin dəstəklənməsini, o cümlədən etibarlı fəaliyyətini təmin etmək üçün yoxlama prosesi mövcud olmalıdır;

- Sertifikat mərkəzi dəstəklədiyi siyasəti bütün müştərilərə, istifadəçilərə və elektron sənədi alan tərəfə çatdırmalıdır;
- SM tərəfindən müəyyən edilən “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nə edilmiş əlavə və dəyişikliklər bütün müştərilərə, istifadəçilərə və elektron sənədi alan tərəfə çatdırmalıdır;
- Bu Siyasət üçün ITU-T tövsiyələrinə müvafiq olaraq X.509 formasında unikal obyekt eyniləşdirmə nömrəsi əldə edilməlidir.

7.2 BSXM-in Sertifikat Siyasətinə əməl etmə

7.2.1 SM bu “BSXM-in Sertifikat siyasət”inə əməl edildiyini yalnız aşağıdakı hallarda iddia edə bilər:

- SM bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nə əməl edildiyini iddia edərsə və tələb olunduqda bu iddiasını dəstəkləmək üçün müştərilər, istifadəçilər və elektron sənədi alan tərəfə dəlillər göstərsə;
- SM-in bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nə əməl edilməsi barədə etibarlı müstəqil tərəfin qiymətləndirməsinə malikdirsə (qiymətləndirmənin nəticələri müştərilər, istifadəçilər və elektron sənədi alan tərəfə açıq olmalıdır).

7.2.2 SM-in bu siyasətlə müəyyən edilmiş qaydalara əməl etməmək halı aşkar olunarsa və bu hallar “Elektron imza və elektron sənəd haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun tələblərini pozarsa, sertifikatların buraxılması bu halların aradan qaldırılması anınadək dayandırılmalıdır.

8 Digər işlər və hüquqi məsələlər

8.1 Fəaliyyətlə bağlı məlumatların konfidensiallığı

8.1.1 Konfidensial saxlanılan məlumat növləri

8.1.1.1 Fəaliyyət və quruluş sənədləri

BSXM fəaliyyəti və quruluşu, həmçinin sertifikatının etibarlılığının yoxlanması ilə bağlı məqamlar barədə məlumatlar əks olunan həssas daxili sənədləri, məsləhət və audit məqsədləri üçün istifadə istisna olmaqla, konfidensial saxlayır.

8.1.1.2 Audit məlumatları

BSXM fəaliyyəti və sertifikatın etibarlılığının yoxlanılması ilə bağlı bütün audit məlumatları qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallar istisna olmaqla konfidensial saxlayır. BSXM öz qərarına və ya qanunvericiliyin tələblərinə müvafiq olaraq saytında audit barədə qısa icmal dərc edir.

Qanunvericiliyin tələblərinə əsasən lazım olarsa audit məlumatları haqqında çıxarış tam şəkildə bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin 8.1.4 və 8.1.5-ci bəndlərinə uyğun olaraq verilə bilər.

8.1.2 Konfidensial sayılmayan məlumat növləri

8.1.2.1 Sertifikat və onun statusu haqqında məlumatlar

BSXM tərəfindən nəşr edilmiş bütün sertifikatlar yayımlana bilər. BSXM-in verdiyi sertifikatların statusu haqqında məlumatlar “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nə,

“BSXM-in Sertifikatın tətbiqi Qaydaları”na əsasən sertifikatın etibarlılığının yoxlanması xidmətlərinə müraciət imkanı olan hər kəs üçün açıqdır.

8.1.2.2 BSXM-in sənədləri

BSXM-in aşağıdakı sənədləri konfidensial sayılmır və ictimaiyyətə açıqlanır:

- Təsdiq olunmuş “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”;
- Qanunvericiliklə dərc olunmaq üçün məqbul sayılan digər sənədlər.

8.1.3 Sertifikatın ləğvi məlumatlarının açıqlanması

BSXM-in sertifikatı ləğv edildikdə onun səbəbi açıqlana bilər. Sertifikatın ləğvi və ya sertifikatın etibarlılığının yoxlanılması haqqında məlumatlar OCSP-responder və CRL-dən istifadə edərək açıqlanır. BSXM-in yoxlama xidmətləri barəsində sorğu verilmiş sertifikatın etibarlı olub-olmadığını, ləğv edildiyini və ya qüvvəsinin dayandırıldığını, ya da statusu barədə məlumatın olmamasını müəyyənləşdirməyə imkan verir. Digər hər hansı məlumat açıqlanmır.

8.1.4 Hüquq-mühafizə orqanına çıxarışın verilməsi

Aşağıdakı hallar istisna olmaqla, BSXM saxladığı heç bir sənədi və ya qeydi hüquq-mühafizə orqanlarına və ya əməkdaşlarına verə bilməz:

- müvafiq qaydada sorğu verildikdə;
- digər hüquqi prosedurlara əməl edildikdə.

8.1.5 Mülki iş üzrə sübut və ya araşdırma məqsədilə çıxarışın verilməsi

Aşağıdakı hallar istisna olmaqla, konfidensial sənəd və ya qeyd heç kimə verilmir:

- Düzgün (məsələn, bütün hüquqi prosedurlara müvafiq) doldurulmuş sorğu verildikdə;

- Sorğu verən şəxs səlahiyyətli və dəqiq eyniləşdirilən olarsa.

BSXM mülki iş üzrə sübut və ya araşdırma məqsədilə sorğu edilən məlumatları müvafiq qanunvericilik tələblərinə uyğun prosedurlara riayət edərək təqdim etməlidir. Bunun üçün qanunvericiliyə müvafiq olan və təsdiq edilmiş daxili prosedurlar işlənib bilər.

8.2 Fərdi məlumatların konfidensiallığı

BSXM tərəfindən toplanan, işlənib və ya istifadə edilən fərdi məlumatların konfidensiallığı “Fərdi məlumatlar haqqında” və “Elektron imza və elektron sənəd haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunlarına müvafiq olaraq mühafizə olunur. Fərdi məlumatlar yalnız qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallarda üçüncü tərəfə verib bilər.

8.2.1 Konfidensial saxlanılan məlumatlar

BSXM fərdi məlumatların toplanması, işlənilməsi və istifadəsini “Fərdi məlumatlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa və bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin tələblərinə müvafiq olaraq həyata keçirir.

Məlumatın aid olduğu şəxs və ya qurum tərəfindən açıqlanmasına birbaşa razılıq verib qədər qeydiyyat məlumatları konfidensial məlumat sayılır.

8.2.2 Konfidensial sayılmayan məlumatlar

Qanunvericiliyə, BSXM-lə bağlanmış müqaviləyə uyğun olaraq imza sahibinin razılığı ilə sertifikat və onun statusu barədə məlumatlar istifadə məqsədilə açıqlana bilər. Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti” və “BSXM-in Sertifikatın tətbiqi Qaydaları”nda başqa hallar müəyyən edilməmişdirsə, imza sahibi sertifikatı əldə

edərkən sertifikatdakı məlumatı və sertifikat xidmətlərinin göstərilməsi ilə bağlı digər məlumatları yayımlamaq üçün BSXM-ə icazə verə bilər.

8.2.3 Konfidensial məlumatların mühafizəsi

BSXM-in bütün işçi heyəti və qurumları fərdi məlumatları mühafizə etməli, onların konfidensiallığının pozulması və ya üçüncü tərəfə bəlli olmasının qarşısını almaq üçün qanunvericiliyin tələblərinə riayət etməlidir.

8.2.4 Konfidensial məlumatlardan istifadə barədə xəbərdarlıq və razılıq

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”ndə başqa hallar nəzərdə tutulmamışdırsa, konfidensial məlumat aid olduğu şəxsin razılığı olmadan istifadə edilə bilməz.

8.2.5 Məhkəmə və inzibati proseslə bağlı açıqlama

BSXM konfidensial məlumatları məhkəmə sorğuları və məhkəmə qərarları əsasında açıqlaya bilər.

8.3 Müəlliflik hüquqları

BSXM-in fəaliyyətinin təşkili ilə bağlı olan bütün sənədlərin, o cümlədən sertifikatların, CRL-lərin, sertifikat statusu mesajlarının, sertifikat sahəsinin, həmçinin müqavilələrin müəlliflik hüquqları da daxil olmaqla bütün müəlliflik hüquqları BSXM-ə məxsusdur.

8.4 Təmsilçilik və zəmanətlər

Tətbiq edilmir.

8.5 Məsuliyyət və məsuliyyətdən azad olma

BSXM bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti” əsasında sertifikat xidmətləri göstərəcəkdir. Aşağıdakılar da daxil olmaqla, bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”ndə əks olunan öhdəliklərdən başqa bütün digər öhdəliklər istisna edilir:

- Sertifikata daxil olan lakin BSXM tərəfindən verilməyən və ya yoxlanılmayan məlumatın düzgünlüyü və ya tamlığı;
- Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”ndə nəzərdə tutulmayan öhdəlik;
- BSXM-in idarəçiliyindən kənar məsələlər.

BSXM xəbərdarlıq edib-etməməsindən və ya onları qabaqcadan görmək imkanından asılı olmayaraq, aşağıdakılardan irəli gələn hər hansı zərərə görə cavabdeh deyil:

- İmza sahibi və üçüncü tərəf arasındakı əməliyyatlar;
- bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti” ilə müəyyənləşdirilməmiş istifadə sahələri üzrə və ya məqsədlərlə kriptografik açarlara, elektron imzalara və ya sertifikat xidmətlərinə etibar edilməsi və onlardan istifadə;
- Üçüncü tərəf məhsulları və ya xidmətləri (proqram və texniki təminat da daxil olmaqla);
- hər hansı dolayı və ya birbaşa zərər.

8.6 Təzminat

BSXM-in fəaliyyəti nəticəsində İmza sahibinə vurulmuş maddi zərərin ödənilməsi imza sahibi ilə mərkəz arasındakı müqaviləyə əsasən müəyyənləşdirilir. Bu məqsədlə sığortalama imkanları da nəzərdə tutula bilər.

8.7 Qüvvədə olma və qüvvədən düşmə

8.7.1 Qüvvədə olma

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti” dərc edildiyi tarixdən sonra qüvvəyə minir.

8.7.2 Qüvvədən düşmə

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti” ona edilmiş əlavə və dəyişikliklərlə birgə növbəti versiyanın buraxılışına qədər qüvvədədir.

8.8 Dəyişikliklər

8.8.1 BSXM-in Sertifikat Siyasətinin dəyişdirilməsi proseduru

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin aparılması və təsdiqi üçün daxili prosedurlar müəyyən edilir. Bunun nəticəsində “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin cari fəaliyyətə tam uyğunluğu təmin edilir.

8.8.2 Məlumatlandırma mexanizmi və müddət

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin cari versiyası BSXM-in internet sahifəsində yerləşdirilir.

8.8.3 OID-də dəyişikliklər

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nə edilən dəyişikliklər zamanı cari versiya ilə ciddi fərqlər yaranarsa, yeni OID təyin edilir. Yeni OID-in təyin edilməsi qərarı bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nə dəyişikliklər edilmə prosesinin tərkib hissəsidir.

8.9 Qaydaların iyerarxiyası

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti” ilə digər siyasətlər, planlar, razılaşmalar, müqavilələr və ya prosedurlar arasında ziddiyyət yaransa, bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti”nin müddəaları əsas götürülür.

8.10 Qanunvericilik

Bu “BSXM-in Sertifikat Siyasəti” Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinə əsasən tənzimlənir.

A.S.Quliyev

A.Q.Babayev

V.Ə.Xubanov

X.S.Abdullayev

R.T.Orucov

A.V.Vəliyev

Z.Z.Əliyev

G.S.Daşdəmirova

Ə.Q.Məmmədyarov

K.R.Qurbanova

R.Ə.Məlikova

F.T.Osmanov